

Förordning om avlägsnande av hajfenor ombord på fartyg

Landsbyggsdepartementet

2012-01-24

Dokumentbeteckning

KOM (2011) 798

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1185/2003 om avlägsnande av hajfenor ombord på fartyg

Sammanfattning

Syftet med den ändrade förordningen är att införa ett generellt förbud mot bruket att avlägsna fenor på hajar och kasta övriga delar av hajarna överbord. Förordningens allmänna mål är att stärka bevarandet av hajar.

Syftet med förslaget om ändring är att se till att bevarandet av hajbestånden förbättras. Den tydligaste förändringen i förslaget är att det inte längre ska gå att utfärda tillstånd med undantag att landa endast hajfenor. Endast hela hajar ska landas och fenorna ska skäras på ett sådant sätt att de kan vikas in under hajen.

Regeringen välkomnar förslaget och anser att det går i rätt riktning. Förslaget borde emellertid kunna vara ännu tydligare i bevarandehänseende.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

År 2003 antog rådet en förordning ((EG) nr 1185/2003) om avlägsnande av hajfenor ombord på fartyg. Förordningen gäller alla typer av fiske i EU-vatten och för alla EU-fartyg som fiskar utanför EU:s vatten. I dagsläget förbjuder förordningen hajfensfiske utan undantag och även avlägsnande av

fenor från hajar ombord på fartyg. Som ett undantag får dock fenor avlägsnas från hajkroppar ombord på fartyg som har särskilda fisketillstånd. För att säkerställa att inga hajkroppar har kastats överbord får fenornas vikt aldrig överstiga 5 % av den färska vikten hos hajfångsten ombord.

Det finns dock stora brister med denna förordning och den har inte uppnått sitt syfte att minska bruket att avlägsna hajfenor på ett effektivt sätt. Några av de problem som har konstaterats med den nuvarande förordningen är:

- brister i kontrollen, vilket hänger samman med de tillstånd (utfärdade av medlemsstaterna själva) som tillåter avlägsnande av fenor ombord. Förordningen tillåter att bearbetade hajkroppar och fenor landas i olika hamnar och vid olika tider, vilket gör det omöjligt att fysiskt väga fenor och kroppar mot varandra. Därmed är det också omöjligt för inspektörerna att förvissa sig om att inget hajfensfiske har förekommit. Inspektörerna är hänvisade till de uppgifter som noterats i loggboken när de ska göra de viktjämförelser som krävs. Det finns heller inga enhetliga riktlinjer för de nationella myndigheternas tillståndsgivning.
- bruket av omvandlingsfaktorer när det kontrolleras att inget hajfensfiske har förekommit. Viktförhållandet och omvandlingsfaktorn varierar beroende på art, plats och ålder och även på bearbetnings-/bevarandemetoder som frysning och/eller torkning av produkterna. Det finns inget enstaka viktförhållande som täcker in alla dessa möjligheter.

Livscykeln hos hajar gör att hajbestånden är särskilt sårbara för överfiske och det tar lång tid för utfiskade bestånd att återhämta sig. Hajfisket har fått allt större omfattning på grund av ökad efterfrågan på hajprodukter, särskilt fenor. I kommissionens sammanfattning av konsekvensanalysen, vilket är ett följedokument till förslaget om avlägsnande av hajfenor ombord på fartyg, (dok.17486/11 Add 1 PECHE 352 ENV 900 CODEC 2177) uttrycks att "detta bruk är oerhört slösaktigt och helt ohållbart". Hajar och rockor är särskilt sårbara för överfiske och många hajbestånd är starkt hotade. Hajfensfisket bidrar till en mycket hög dödlighet för haj.

Förslaget presenterades i rådsarbetsgruppen för interna och externa fiskefrågor den 1-2 december 2011.

1.2 Förslagets innehåll

Syftet med detta förslag är att bevarandet av hajbestånden förbättras. Kommissionen anser att det finns flera brister i den nuvarande förordningen och har därför föreslagit vissa ändringar. Bland annat ska det inte längre gå att utfärda tillstånd med undantag att landa endast hajfenor. Endast hela hajar ska landas och fenorna ska skäras på sådant vis att de kan vikas in under

hagen för att på detta sätt ta mindre plats på fartyget. Vidare ska artiklarna 2, 3, 4 och 5 i förordningen 1185/2003 utgå.

2011/12:FPM98

I kommissionens sammanfattning av konsekvensanalysen av förslaget (dok. dok. 17486/11 Add 1 PECHE 352 ENV 900 CODEC 2177) har fyra olika alternativ beaktats:

1. Bibehålla användningen av förhållandet 5 % mellan fenornas vikt och hajfångstens färska vikt.
2. I stället för den nuvarande gränsen på 5 % för förhållandet mellan fenor och fångstens färska vikt används förhållandet 5 % fenor av de bearbetade (normalt sett utan huvud, urtaga och flådda) kropparnas vikt, tillsammans med ett krav på att fenor och kroppar landas samtidigt i samma hamn.
3. Landning med fenorna kvar.
4. Förbud mot att fånga hajar i ytlångrevsfiske (ett fiske som främst riktar sig mot tonfisk men som fångar 40-70% hajar av den totala fångsten i volym).

I förslaget till förordning har kommissionen efter öppen konsultation valt alternativ 3, det vill säga att de hajar som landas måste ha fenorna kvar.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

EU:s gemensamma fiskeripolitik är ett fullständigt harmoniserat politikområde.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget medför inga ytterligare utgifter för unionen.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Hajfensfiske är ett fiske på ett mycket sårbart artkomplex. De flesta hajarter har ett mycket tillbakapressat tillstånd och tål inte ett riktat fiske. De är långlivade; har sen könsmognad; lågt reproduktionstal; föder levande ungar och bär sina ungar under lång tid (pigghajen är gravid i 24 månader). Sverige har länge, bland annat i förhandlingar om TAC och kvoter, drivit att hajar och rockor sätts i en egen kategori och huvudsakligen ska vara föremål för noll-TAC.

Förslaget om ändring av förordningen går i rätt riktning. Det är positivt att förslaget innebär skärpta regler och förbättrade kontrollmöjligheter, även om det hade varit önskvärt med ett ännu mer långtgående förslag i bevarandehänseende. Regeringen anser att det fjärde alternativet av de fyra som föreslagits av kommissionen vore att föredra, då detta skulle innebära det bästa skyddet för haj.

Regeringen anser också att EU ur ett bevarandeperspektiv bör ifrågasätta nyttjandet av denna resurs, dvs. att det alls fiskas hajar för mänsklig konsumtion.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Eftersom förslaget hittills endast har hunnit behandlas en gång i rådsarbetsgruppen för interna och externa fiskerifrågor, finns än så länge bara preliminära ståndpunkter från några av medlemsstaterna. En av de medlemsstater som fiskar mycket haj har uttryckt kritik mot förslaget, eftersom de har en tradition som går ut på att de delar hagen efter fångsten och därmed ser svårigheter med de nya reglerna. Vidare har denna medlemsstat framfört att EU:s fiske står för mindre än 10 procent av hela världsmarknaden och att det framförallt är i Asien som det stora fisket sker. Den aktuella medlemsstaten anser därför att man inte kan lösa några problem internt inom EU.

Flera andra medlemsstater har uttryckt sig positivt och anser att det är viktiga åtgärder som föreslås och stödjer kommissionens förslag.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Enligt kommissionen finns det brister i den nuvarande förordningen, vilket är anledningen till att man nu har föreslagit vissa ändringar i syfte att stärka bevarandet av hajar. Bland annat ska det inte gå att utfärda tillstånd med undantag att landa endast hajfenor.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget kommer inte att skickas på remiss.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 43,2 i Fördraget om Europeiska Unionens Funktionssätt, (EUF-fördraget), beslut fattas av rådet och Europaparlamentet enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet i artikel 294. Beslutsfattande med kvalificerad majoritet tillämpas generellt i rådet när det ordinarie lagstiftningsförfarandet används. Förslaget omfattas av unionens exklusiva befogenhet i enlighet med artikel 3.1 d i EUF-fördraget.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Förslaget omfattas av Europeiska unionens exklusiva befogenhet och följer proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Ärendet kommer att behandlas vidare i rådsarbetsgruppen för interna och externa fiskerifrågor under våren 2012.

4.2 Fackuttryck/termer

Totala tillåtna fångstmängd = Total tillåten fångstmängd (TAC) är en fångstbegränsning som bestäms för de fiskbestånd som är viktigast ur kommersiell synpunkt. EU-kommissionen föreslår kvoter utifrån vetenskapliga råd om tillståndet i det aktuella beståndet.

Landning = Den fångst som tas in i hamn.

Hajfensfiske = Bruket att avlägsna fenorna och behålla dem ombord men kasta hajkropparna överbord.

Fiskeridödlighet = den andel av ett bestånd som under året dör på grund av fiske.